

MDT programma bij NewBees Hoorn

Evaluatie en aanbevelingen

Naya Aljoudi - Cultural Mediator en Onderzoeker

Moudi Hassanin - Cultural Mediator

Mehr Afzoon Sulemanzai - Cultural Mediator

Femke Brand - Vormgever/Editor

Inleiding

Het MDT (Maatschappelijke Diensttijd) programma van NewBees is bedoeld om jonge nieuwkomers (17–30 jaar) via een traineeship te ondersteunen bij hun persoonlijke ontwikkeling en voorbereiding op de arbeidsmarkt. Door middel van vrijwilligerswerk, taalondersteuning, workshops en excursies doen deelnemers vaardigheden en kennis op die bijdragen aan hun integratie en hun kansen in de Nederlandse samenleving.

De evaluatie in Hoorn is onderdeel van een bredere reeks onderzoeken in meerdere steden. Na Arnhem en Zaandam, konden in Hoorn drie kleine groepsinterviews plaatsvinden. In totaal hebben acht deelnemers hun ervaringen gedeeld. De gesprekken werden begeleid door *cultural mediators* met eigen migratie-ervaring die communiceerden in de moedertaal van de deelnemers, zodat taalbarrières en culturele taboes zo veel mogelijk konden worden doorbroken. Dit onderzoek is de derde in een reeks van zeven sessies in de verschillende steden waar NewBees hun MDT programma uitvoert. Dit rapport beschrijft de gehanteerde methodologie, belangrijkste bevindingen en aanbevelingen op basis van de sessie op 20 augustus 2025.

Doelen

- We verzamelen inzichten van jongeren over hun ervaringen met NewBees MDT en halen op of het programma aansluit bij hun behoeften.
- We stimuleren onderling leren door tussentijdse inzichten te delen met andere locaties, zodat zij deze inzichten al kunnen toepassen in hun werk.
- Naast de ervaring met het NewBees MDT programma halen we op wat er speelt in het leven van jonge nieuwkomers.

Methodologie

Vanwege het kleine aantal deelnemers (8 deelnemers) kon er in Hoorn geen groepsgerichte expertpool worden uitgevoerd. In plaats daarvan zijn er groepsinterviews afgenomen.

Tabel 1.1 Samenstelling expertpool

Categorie	Aantallen
Gender	6x vrouw 2x man

Leeftijd	21 jaar 22 jaar 23 jaar 25 jaar 28 jaar 29 jaar 30 jaar 31 jaar
Land van Herkomst	Syrië/ Koerdistan/ Eritrea/ Jemen/ Afghanistan
Leerroute	Z-route

Bevindingen

Thema 1: Maatwerk en passende begeleiding

Meerwaarde

Deelnemers geven aan dat de kernwaarde van NewBees voor hen ligt in het verbeteren van hun taalvaardigheid en maatschappelijke oriëntatie. Ze ervaren dat de praktische en contextuele aanpak hen beter helpt dan traditionele taallessen. Een deelnemer verwoordde dit zo: *“We vertrouwen niet op tv’s of computers, er is veel nadruk op echte communicatie. Ik heb meer Nederlandse woorden geleerd bij NewBees dan op de taalschool”*.

De notitieboekjes, waarin deelnemers hun dagelijkse activiteiten of nieuwsitems beschrijven, worden hierbij vaak genoemd als een nuttig instrument. Ze helpen niet alleen bij het oefenen van schrijven, maar bieden ook structuur en reflectie: *“De schriftjes waren heel nuttig en mooi. Ze hebben me echt geleerd hoe ik in het Nederlands kan schrijven op een manier die blijft hangen”*. Daarnaast worden excursies, zoals bezoeken aan musea en bibliotheken, gewaardeerd omdat zij deelnemers een directer begrip geven van de Nederlandse samenleving.

Naast taalontwikkeling is er veel waardering voor de lessen in omgangsvormen, wetten en praktische vaardigheden. Meerdere deelnemers benadrukten hoe zij dankzij NewBees beter begrijpen hoe afspraken werken of hoe digitale systemen gebruikt kunnen worden. Eén deelnemer zei: *“Voorheen wist ik niets. Bij NewBees begon ik nieuwe woorden en grammatica te leren, en ook hoe je de Nederlandse wet moet respecteren en afspraken moet nakomen”*.

Verbeterpunten

Tegelijkertijd ervaren deelnemers dat de begeleiding vaak te algemeen blijft en onvoldoende aansluit bij hun persoonlijke ambities. Zo gaven sommigen aan dat ze meer ondersteuning willen in hun beroepskeuze en opleidingsmogelijkheden: *“Ik wil schoonheidsspecialiste worden. Ik zou graag willen dat NewBees dit beroep uitlegt, hoe ik me kan aanmelden voor een opleiding, en dat ze me stap voor stap begeleiden in dit proces.”* Een ander gaf aan: *“Ik wil juf worden in de basisschool. Ze (NewBees) zouden me ideeën kunnen geven hoe ik me kan ontwikkelen om dat te bereiken”.*

Deze uitspraken laten zien dat het programma waardevolle bouwstenen biedt voor integratie, maar dat er een kloof bestaat tussen algemene oriëntatie en het realiseren van individuele toekomstdoelen.

Thema 2: Behoeften en suggesties voor verbetering

Uit de gesprekken komt naar voren dat deelnemers verschillende elementen van het programma waardevol vinden, maar dat er ook duidelijke verbeterpunten bestaan.

Meerwaarde

De excursies en buitenactiviteiten worden door vrijwel alle deelnemers positief beoordeeld. De deelnemers waarderen dat leren niet alleen in de klas plaatsvindt, maar ook “op straat” en in directe interactie met de samenleving. Een deelnemer omschreef dit als volgt: *“Onderwijs is niet alleen in de klas – het is ook buiten op straat. Op die manier leren we de samenleving beter kennen”.*

Ook vrijwilligerswerk en stages worden als belangrijk ervaren, omdat deze bijdragen aan het opbouwen van eerste werkervaring en zelfvertrouwen. Voorbeeld hiervan is een deelnemer die dankzij NewBees een stage als loodgieter en elektricien kon doen: *“Het gaf me veel ervaring, ook al kreeg ik er geen diploma voor”.* Daarnaast wordt genoemd dat het programma bijdraagt aan persoonlijke groei en assertiviteit: *“NewBees heeft mijn persoonlijkheid versterkt... in plaats van stil te blijven voelde ik me aangemoedigd om te praten”.*

Verbeterpunten

Tegelijkertijd ervaren deelnemers meerdere knelpunten. Meerdere deelnemers signaleren dat lessen soms chaotisch verlopen en onvoldoende structuur hebben, onder meer doordat er veel in verschillende talen wordt gesproken. Zoals één deelnemer zei: *“Er is geen systeem. Mensen praten in verschillende talen tijdens de les, het wordt een verstoring”.* Daarnaast bestaat er een duidelijke wens om minder afhankelijk te zijn van tolken, zodat deelnemers zich meer gemotiveerd voelen om in het Nederlands te communiceren: *“Als er iets is dat je niet begrijpt moet je het gewoon vragen. Vertalers verstoren echt de ruimte en het leerproces”.*

Ook de wisselingen van docenten worden als uitdagend ervaren: *“Wanneer de docenten veranderen, voelt het alsof we steeds opnieuw moeten beginnen”.* Bovendien geven deelnemers aan dat er te

weinig aandacht is voor hun persoonlijke ambities en toekomstplannen. Een deelnemer verwoordde dit als volgt: *“Vraag nieuwe mensen wat ze willen leren en geef daar lessen en uitleg over”*.

Daarnaast kwamen tijdens de interviews verschillende concrete verbeter ideeën naar voren, zoals meer toeristische uitstapjes en culturele introducties: *“Meer toerisme – meer kennismaking met de Nederlandse cultuur, zoals molens, andere steden, avontuurlijke uitstapjes”*. Bijvoorbeeld ook intensieve taalweken in een andere stad: *“Een taalweek in Rotterdam, waar je de taal leert en tegelijkertijd sport, bijvoorbeeld voetbal”*. Deze suggesties laten zien dat deelnemers niet alleen hun ervaringen willen delen, maar ook actief mee willen denken over de inhoud en vormgeving van het programma. Dat wijst op een sterke bereidheid tot participatie, die momenteel niet maximaal wordt benut

Ten slotte werd ook de kwaliteit van de leslocatie genoemd als aandachtspunt. Deelnemers klaagden over te kleine en benauwde lokalen, slechte ventilatie en te veel mensen op elkaar. Eén deelnemer zei: *“Het lokaal is te krap en in de winter moeten we het raam openzetten om te kunnen ademen”*. Deze omstandigheden maken het moeilijk om geconcentreerd te leren en dragen bij aan onrust in de klas.

Thema 3: Leeromgeving en groepsindeling

Een belangrijk discussiepunt in de gesprekken was de vraag of groepen beter naar leeftijd of gemengd moeten worden ingedeeld. Veel jongere deelnemers ervaren dat gemengde groepen met grote leeftijdsverschillen hun leerproces belemmeren. Zij gaven aan dat oudere deelnemers vaker herhaling nodig hebben, waardoor het tempo omlaag gaat. Een deelnemer zei hierover: *“Ik ben 25 en er zit iemand van 70... ze verspillen mijn toekomst wanneer ouderen dingen niet begrijpen. Ik wil naar de universiteit, de 70-jarige niet!”*. Een ander voegde toe: *“Met jongeren zou ik meer gemotiveerd en enthousiast zijn om me te ontwikkelen”*.

Toch waren er ook tegenstemmen. Sommige deelnemers benadrukten juist de meerwaarde van gemengde groepen, waarin verschillende perspectieven samenkomen. *“Oudere mensen hebben ook meer kennis. Ik heb geen probleem met verschillende leeftijden – eigenlijk is het mooi”*. Een ander merkte op: *“Jongeren brengen nieuwe ideeën, volwassenen hebben oude ideeën, we kunnen profiteren van beide”*.

Uit de verschillende perspectieven blijkt dat leeftijdsindeling niet eenduidig de voorkeur heeft. De rode draad in de gesprekken is dat taalniveau en leertempo belangrijker zijn dan leeftijd. Een klas waarin de verschillen in taalvaardigheid te groot zijn, leidt tot frustratie en verminderde motivatie. Deelnemers suggereren daarom dat differentiatie op niveau en tempo meer recht zou doen aan hun leerproces dan een strikte leeftijdsindeling. Uit de eerdere onderzoeken in Arnhem en Zaandam kwam ook dit beeld naar voren.

Thema 4: Geestelijk welzijn en toekomstperspectief

Naast taal en opleiding speelt ook het mentale welzijn een belangrijke rol in de ervaringen van deelnemers. Meerdere deelnemers gaven aan te worstelen met stress, slapeloosheid en onzekerheid over hun toekomst. Eén deelnemer vertelde: *“Alles bezorgt me stress, zelfs kleine dingen. Mijn slaap is slecht. Je blijft maar denken en wordt geïrriteerd wakker”*. Een ander gaf aan dat zorgen over examens en specialisatie zwaar op haar drukken: *“Ik maak me zorgen over de specialisatie die ik wil volgen en over examens. Dat beïnvloedt mijn slaap – ik ga om 4 uur ’s nachts naar bed”*. Ook persoonlijke omstandigheden spelen een rol, zoals de zorg om familie in oorlogsgebieden: *“We maken ons zorgen over familie in Afghanistan waar oorlog is”*.

Hoewel deze zorgen groot zijn, ervaren sommige deelnemers het MDT programma juist als een bron van steun en afleiding. Eén deelnemer omschreef dit als volgt: *“Het helpt me uit mijn depressie – praten en omgaan met mensen doorbreekt de routine”*. Door de sociale contacten en activiteiten bij NewBees voelen zij zich minder geïsoleerd en krijgen ze nieuwe energie.

Opvallend is dat deelnemers ondanks stress en onzekerheid een hoopvol toekomstbeeld schetsen. Velen zijn ambitieus en geloven dat zij hun dromen in Nederland kunnen realiseren, mits ze de taal beheersen. *“Ja, zeker. Niets is moeilijk – je kunt alles doen, je hebt hier alle vrijheid. Het moeilijkste is de taal – als je die onder de knie hebt, kun je alles bereiken”*. Voorbeelden van dromen die genoemd werden zijn het openen van een kapsalon, werken in het onderwijs of het volgen van een medische opleiding: *“Ik ga het certificaat halen en mijn eigen kapsalon openen.” / “Ik wil studeren om later dokter te worden”*.

Vrijwel iedereen benadrukt dat de taal “de sleutel van de deur” is – de voorwaarde om toegang te krijgen tot studie, werk en een zelfstandig bestaan.

Conclusie

Toegevoegde waarde en verbeterpunten

De evaluatie van het MDT-programma in Hoorn laat een veelzijdig beeld zien. Aan de ene kant is er brede waardering voor de praktische en taalgerichte aanpak, de excursies en de nadruk op culturele oriëntatie. Voor veel deelnemers vormen de activiteiten van NewBees hun eerste echte stappen in het zelfstandig functioneren in de Nederlandse samenleving. Het leren door middel van notitieboekjes, gesprekken, vrijwilligerswerk en culturele uitstapjes wordt ervaren als concreet, bruikbaar en motiverend. Deze aanpak onderscheidt zich volgens deelnemers van traditioneel taalonderwijs, omdat het direct aansluit bij situaties uit het dagelijks leven.

Tegelijkertijd worden er ook duidelijke verbeterpunten genoemd. Deelnemers signaleren dat het programma vaak onvoldoende aansluit bij hun persoonlijke ambities en loopbaanwensen. Waar sommigen wel een passende stage vonden, ervaren anderen dat hun dromen – zoals een opleiding

tot kapper, juf of schoonheidsspecialiste – nauwelijks terugkomen in het programma. Hierdoor ontstaat een kloof tussen wat jongeren nodig hebben om hun toekomst vorm te geven en wat het programma daadwerkelijk biedt.

Daarnaast is er veel kritiek op de structuur en continuïteit in de klas. Het gebrek aan orde, de aanwezigheid van meerdere talen tegelijk en het wisselen van docenten worden als storend en demotiverend ervaren. Dit ondermijnt de effectiviteit van de lessen en maakt dat sommige deelnemers het gevoel hebben telkens opnieuw te moeten beginnen. Ook de groepsindeling kwam ter sprake. Sommige jongeren gaven aan dat zij het lastig vinden om samen te leren met oudere deelnemers, terwijl anderen juist waarde zien in gemengde groepen. Uit de gesprekken blijkt echter dat het probleem niet zozeer de leeftijd is, maar de grote verschillen in taalniveau en leertempo. Wanneer die verschillen te groot zijn, ervaren deelnemers dat het tempo stagneert en hun motivatie afneemt.

Een ander belangrijk aandachtspunt is het mentale welzijn van de deelnemers. Stress, slapeloosheid, zorgen over familie in conflictgebieden en onzekerheid over hun toekomst zijn wijdverspreid. Hoewel sommige deelnemers aangeven dat NewBees een positieve rol speelt in het doorbreken van negatieve gedachten en sociale isolatie, ontbreekt structurele aandacht voor mentale gezondheid in het programma. Dit vormt een gemiste kans, aangezien welzijn en motivatie direct samenhangen met het vermogen om te leren en vooruitgang te boeken.

MDT in andere steden

Wanneer we de bevindingen uit Hoorn naast die van Zaandam en Arnhem leggen, zien we een vergelijkbaar spanningsveld. De algemene oriëntatie, taalondersteuning en sociale activiteiten worden gewaardeerd, maar deelnemers missen maatwerk, gerichte loopbaanbegeleiding en een leeromgeving die hun individuele behoeften weerspiegelt. Dit patroon laat zien dat het MDT-programma in de basis sterk staat, maar dat er een transitie nodig is van een breed en algemeen aanbod naar een gedifferentieerde en toekomstgerichte aanpak.

Het potentieel van MDT NewBees programma is volgens de deelnemers groot: het programma kan fungeren als een sleutel tot integratie, motivatie en perspectief. Maar om die rol volledig waar te maken, is het noodzakelijk dat de organisatie de stem van de jongeren actiever betrekt bij de vormgeving van het programma, structureel aandacht besteedt aan welzijn en mentale gezondheid, en vooral meer maatwerk en loopbaanoriëntatie integreert. Op die manier heeft het MDT-programma in Hoorn (en daarbuiten) de mogelijkheid om jonge nieuwkomers de kans te geven hun talenten te ontwikkelen en een duurzame toekomst op te bouwen.

Aanbevelingen

- 1. Versterk oriëntatie op werk en opleiding**
 - Ontwikkel sector-specifieke trajecten (zorg, onderwijs, techniek, beauty).
 - Bied begeleiding bij diploma-erkenning, opleidingen en sollicitaties.
 - Koppel deelnemers aan lokale werkgevers en rolmodellen.
- 2. Differentieer in groepsindeling**
 - Deel deelnemers primair in op taalniveau en leertempo.
- 3. Verbeter de leeromgeving**
 - Verminder afhankelijkheid van tolken in de klas.
 - Zorg voor stabiele docenten en een duidelijke structuur.
 - Verbeter de infrastructuur (voldoende ruimte, rust, ventilatie).
- 4. Stimuleer participatie en co-creatie**
 - Vraag systematisch naar persoonlijke ambities.
 - Introduceer feedbackmechanismen (enquêtes, check-ins).
 - Laat deelnemers zelf thema's en excursies aandragen.
- 5. Integreer mentale gezondheid in het programma**
 - Bied sport, ontspannings momenten en psycho-educatie.
 - Creëer ruimte om stress en slaapstoornissen bespreekbaar te maken.
 - Werk samen met zorgpartners waar nodig.